

Kayëte mba Pol nte kerëhnëkëhni vëvë Rom Wade yehëhna hnë inji kayëte

Afayik Pol kerëk anji kayëte ante nkeho Korent hna wati yas rarëna doku lëwü ÿa yëbëlan bëhn wafëhw imbëd g'imbëd g'iryaw gë bëhn wafëhw imbëd g'imbëd gë warar (56 gë 58) ga ndëcëk hnagi Yesu ÿa. Nahan nte ÿak nëfak ña tufahnëk hn'inji kayëte Këris ye ale yijëk njëdahn ipeh ña vahnë va fop, wasëwif wã gë vële wok vëyena wasëwif. Nkabahnëd wapacëk Wënu ña ye Wën ve duniÿa fop. Fop meninëk do kodënëhna tëkënin icëmb Wënu ña. Fop mbalëkëfuna afëhët a do paß gë Këris fo Wënu ña catahnëka gë fuhnë.

Pol nësëd fëna pañare bulunda lëwü, wasëwif wã, do hak nudëhëhni Wënu ña. Wëlin yëb ryampo ile hnëfak: 1.16, 17 «Cëfëhnëd ilohna fëyahnu Wanës Wakasëk ña: fanka Wën fale pehëtahnëdëhëhni fop vële hwëtahnëd va ye, wasëwif wã ten, tac vële wok vëyena wasëwif va fëna. G'ikwëtahn ña do soñe ikwëtahn ña Wanës Wakasëk ña tufahnëd usatah Wënu ña: gante kerik ka: “Ale satëk g'ikwëtahn nkod kwëlëkwël.”»

Wëlin wanës wakwëhn nafa hn'inji kayëte: ipeh, ikwëtahn, mbahn, wameh, asatah/usatah, wasëwif, Ahwëhn Yesu, sariya.

Wëlin gante nke kayëte ka:

Simpaÿi (1.1-17)

Vahnë va fop menëni (1.18-3.20)

Ikwëtahn Këris satënëdëha ahnë (3.21-5.21)

Icëm paÿare wameh do uwám gë Iyir Ipacah
(6.1-8.39)

Vëva Isërayel gë Wanës Wakasëk (9.1-11.36)

Ankeya kasëk gë Këris ÿa (12.1-15.13)

Doku Pol (15.14-33)

Simpaÿi rëkwa (16.1-27)

Simpaÿi

¹ Ami Pol, aryokuÿehn Yesu Këris, herëhnëryidëhu aÿi kayëte. Wënu ña macëko yewu afayik alëwu, tëhnako soÿe fëyahnëndu Wanës Wakasëk wadëwu ña.

² Waÿi ye wante ntehnëko Wën njëdfahnëd kobëri ña. Watac pëyahnëdëniho wakila wadëwu ña hnë Vikerëh Vipacah hna. ³ Soÿe Aju ÿa nësëd: g'ankeya ntëwu ahnë ña, hnë hnënk Ahnaÿ a David nagiko; ⁴ ßare gë cape Iyir Ipacah, tufahnik gë fanka, ante mbëhnëndanik vësëm hna, Aju Wënu ye, Ahwëhn fu Yesu Këris. ⁵ Gë umë nuÿabu uyëd yewu afayik soÿe untënah Këris ña, yohahnëwëhni vahnë vëvë wayal vi fop* kwëtahnëniha do maÿëhnëniha. ⁶ Hnë vërac nkentirun wëhnë fëna, wëhnë vële macëk Wën kwëhnaryu Yesu Këris.

⁷ Wëhnë vële ye Rom vi herëhnëryidëfu, wëhnë vële ñad Wën do macëk ayewu vëlewë.

* **1:5** 1.5 Vahnë vëvë wayal vi fop fëhnëtanëd vële wok vëyena wasëwif.

Arabi Wënu ɲa Rëm fu ʔa g'Ahwëhn a Yesu Këris ndëwanihu do njëdënihu yam ʔa.

Pol ñad nji Rom

⁸ Ani gë fop, camehnëdëfuhä Wënu ɲa, gë wãc Yesu Këris, soɲe wũhnë fop, kabi nësëde soɲe kwëtahn hun ɲa duniʔa li fop.

⁹⁻¹⁰ Wënu ɲa njëtëk toña hnësëdëfu, umë ale ryokuñëhnëdëfu g'intawãry fop pëyahñ Wanës Wakasëk ɲa soɲe Aju ʔa. Njëtëk nahadëfu soɲe hun ʔa kwëlëkwël ante-wo-nte njëfadëfu ɲa. Tëyëdëfuhä Wënu ɲa, ge mawëk, ndemawo fere yihahnëryiwu tame ʔal hun hna.

¹¹ Paryi pëyadëmu përeko dñs nulin, soɲe yonëhnëryiwu uyëd ryampo uva Iyir Ipacah iña nkwënahñ yañ kwëtahn hun iña. ¹² Ile ʔadëfu hnësu ʔa, umë ye: nkelahnin më hođen ndemalënden hn'ikwëtahn fu hna.

¹³ Vëyënta mën, ñadëfu ayëtu, pëhna buho wahwënta wayabah yiryiwu yëkiwu, bare memako ha gaki. Ñadëfu doku mën ʔa kwëhna nafa ʔalun hna fëna, gante kwëhñak nafa hnë vële wok vëyena wasëwif vëyëntaw ki. ¹⁴ Tëfëko yiwu forosima hnë vële-wo-vële, vële hnëgak gë vële wok vëhnëgana, vële njabëk uyët gë vële nkok yabëna. ¹⁵ Soɲe rac hwëhñahnëbu iñi ña cankañ yonëhnëryiwu Wanës Wakasëk ɲa, wũhnë vële lëdëk Rom vi fëna.

Fanka Wanës Wakasëk

¹⁶ Cëfëhnëdilo hna fëyahnu Wanës Wakasëk ɲa: fanka Wën fale pehëtahnëdëhëhni fop vële hwëtahnëd va ye, wasëwif wã ten, tac vële wok vëyena wasëwif va fëna. ¹⁷ G'ikwëtahn ɲa do

soŋe ikwëtahŋ ɲa Wanës Wakasëk ɲa tufahnëd usatah Wënu ɲa: gante kerik ka: «Ale satëk g'ikwëtahŋ nkoɗ kwëlëkwël.»✧

Vahnë va fop menëni

¹⁸ Paryi nke, ntavah Wënu ɲa cëlahnëɲa cëlahnidëhu soŋe vahnë vële wënek va do vële nënkwanëk g'umë. Gë vankeya vantëw hni va, memaŷehnëni toña ŷa nti ile rëfëka ŷa. ¹⁹ Vëhni, ile koɗ njët ahnë hnë Wënu ɲa pacëkëhni kabi Wënu ɲa tufëkëhni. ²⁰ Kabi, kobëri ga ntihañëk Wënu ɲa duniŷa ŷi, vankeya vantëwu vante wok nudena va: umë ye fanka falëwu fale wok puɗina muk fa do gë nkeya cankaɗ ntëwu ɲa. Viŷë virac nude dus gë waɗoku wante ntik ɲa. Awa vahnë va vëhwëhnadina toña le maŷëhnëdëni soŋe ile ntini ŷa. ²¹ Njëtëniha Wënu ɲa, bare vëlenëñëdilahna do vësamëhnëdilahna gante tëfëka soŋe lëwu ka. Vinahan vidëw hni va goryeryëɗina nafa, do hakili lëw hni hnënkwaŷ ŷa hn'umëhwëry hna ntabik. ²² Ntiyañëkëhni kwëhnani uyët bare g'ahaŷary nënkweɗëni: ²³ pakëtëni humpen icëmb Wën hunte wok cëmëɗina ɲa, nëmpëtëni gë waravahn vahnë vële sëmëɗ gë wusëry gë wule yasëɗ do gë vile huhad.

²⁴ Soŋe rac tavahnëkëhni Wënu ɲa hnë viŷë vironkah hna, gante ñad walaŷary walëw hni ka, koyëna ntilëɗëni vimbahn vidëw hni va usëfëhna. ²⁵ Nkwëcëtëni toña soŋe Wënu ɲa gë wamër: umë ye ile ntik Wënu ɲa cëmbëɗëni do

✧ **1:17** 1.17: Abakuk 2.4

ndokunëhnëdëni tavatëniha ale lika dënk, umë rëfëka cëmbënde kwëlëkwël! Amina.

²⁶ Soje rac tavahnëkëhni Wënu ña hnë iña nte sëfëhnëk hna. Vësëval vëlëw hni va nkwëcëtëni ndakëntal nte sanjek ña: gë vësëvalëntahni ndakëdëni, ndakëntal nte wok tëfëlahna nke. ²⁷ Vësan va fëna koyëna ntidëni. Gona ndakëndëni gë vësëval, gë vësan ntahni ñalëdëni ñus. Vësan va ntilëdëni viyë visëfëhnah do koyëna, nuyadëni hnë vëhni dënk icos nte njojëk nkeya meh ntëw hni ña.

²⁸ Kabi ñwëyëni vëyavëtëdilahnä Wënu ña, umë tavëkëhni hn'inahan meh tac, soje ntihahnëndëni ile wok tëfëlahna ntiyi. ²⁹ Mbahnëkëhni wasakahn wã do sifa rumpak fop fëbëkëhni, iwëh, iña le-wole, gë wayap, iñëwary ñadëni ryaw vahnë, conk gë vahnë, titahn vahnë, inëw vahnë, ³⁰ do menëlëndëni wamac; ñëwëniha Wënu ña, njewëdëni, nayënadëni, bëntadëni, nuyadëni wafere wã fop soje ntihahnëni wameh ña; vëwawëhnëdëfilëhniha vële hnagëkëhni. ³¹ Vëhwëhnana hakili, vëlidina ile nësëhnëdënihëhni vahnë yã, njapëni do kayëhnahnëdëfilëhniha gë vëyëntaw va. ³² Njëtëni ñus kiti Wënu ña: vële lid koyëna va tëfëka cëmëni. Bare nkoni ntindëni koyëna do, kat, mawëndënihëhni fëna vële fabëk rac fo va.

2

Kiti Wën

¹ Wëjë ale hitinëdëhëhni vëyëntaw vi, gante-wo nkeru ka, kwëhnadila toña le wawënderu.

Ge kitiñëdühëhni vëÿëntaŵ va do alitënd gë vëhni ka, wëjë dënk sëfad. ² Ha, njëtëbun Wënu ña gë toña ÿa kitiñëdëhëhni vële lid iÿi sifa viÿë va. ³ Ntiyahnëki bi pehëdu kiti Wënu ña, wëjë ale hitiñëdëhëhni vëÿëntaŵ soñe vile lidu wëjë fëna va? ⁴ Njafëru bi ipërëna cankaf Wënu ña, umë ale ryuñënanëhnëdëhi do nkok yancëna ntava dus? Yëtëlihna bi, Wënu ña tufëdëhi përeña dëŵu ña do umë njodëhi awëcët vankeya hu va? ⁵ Bare kambëki nkaf ña, ñadila awëcëta. Soñe rac mbarëpadu ipiniñ nte ÿak hnaÿëk hafo hnë fac le tufand Wënu ña ntavah ntëŵu ña do gë kitiñ catah dëŵu ña ⁶ do cosëdëha ale-wo-le soñe ile ntik ÿa. ⁷ Njëdadëhëhni duniÿa le wok puđina vële yëkëlehnëd kwëlëkwël ntindëni ufërën va do yëkëlehnëd koyëna icëmb iña, ntënah uña do gë le wok gëlëdina. ⁸ Bare Wënu ña tufëdëhëhni ntavah cankaf ntëŵu ña vële fabëk soñe lëŵ hni fo, wëÿëk toña do mawëhnëni ile wok catëna ÿa. ⁹ Icos vële lid wameh va umë ye uŵeh gë uryëñah ŵa, wasëwif ŵa ten, tac vële wok vëyena wasëwif va fëna. ¹⁰ Bare icos vële lid fërën va umë ye icëmb iña, ntënah uña do gë yam ÿa, wasëwif ŵa ten, tac vële wok vëyena wasëwif va fëna, ¹¹ kabi vahnë va fop këñëlahnëni haryënk Wën hna.

¹² Ha, fop vële lid wameh hara vëhwëhnana sariya Moyis ÿa fëna cëmëdëni, wëla vëhwëhnana sariya rac. Do fëna vële hwëhna sariya Moyis do ntini wameh va gë sariya rac kitiñëdëni. ¹³ Kabi gena vële nëñahnëk

nëpa sariya Moyis ÿa ntehnëd Wënu ña catëni, bare vële lid ile nësëk sariya va ye. ¹⁴ Ge vële wok vëyena wasëwif, vëhwëhnana sariya Moyis ÿa, ntidëni tañ ile ntehnëk sariya rac ÿa, nke had ßambery lëw hni nkehëhni, mama nkoni vëhwëhnahnëna. ¹⁵ Tufahnëdëni wadoku wante tëyëk sariya ña walawary walëw hni hna kerik. Wahakili walëw hni wã sede watac ye, do vinahan vidëw hni va ntehnëdëhëhni wëli menërun ma wëli njivënerun. ¹⁶ Wanji fop nufe dus hnë fac le kitiñëdëhëhni Wën vahnë gë Yesu Këris fop ile sowak hnë vëhni ÿa gante nësëk Wanës Wakasëk wante fëyahnëdëfu ki.

Wasëwif wã gë sariya Moyis

¹⁷ Awa, wëjë ale wacik sëwif, ikwëtahn hu ña hnë sariya Moyis hna nke do mbëntadu Wënu ña hwëhnëki; ¹⁸ njëtëru ile ñad ÿa do sariya ÿa karanjeki itëhna nte fërënak ÿa; ¹⁹ ntiyahnëki ahah vumëp yeru, humpen vële ye hn'umëhwëry hna, ²⁰ aharañ vële rumpak do ayëtëndan vële wok vëyëtëna, kabi sariya ÿa tufëki wapacëk uyët wã gë toña ÿa. ²¹ Awa wëjë ale harañëdëhëhni vëyëntaw, karëñadila bi wëjë dënk? Ntehnëduhëhni vëyëntaw va antë nteni, soñe ye ledu? ²² Wëjë ale wëyëryanëdëhëhni vahnë va antë njëkëlehnënihëhni vësëval vële yëlik, soñe ye lidu rac? Wëjë ale yëwëk wamën wamër, soñe ye ledu le ye vacery wantëw hni ÿa? ²³ Wëjë ale vëntad kabi kwëhnaru sariya ÿa, njafañëduha Wënu ña gante nkoru didila ile ntehnëk sariya lëwu ka! ²⁴ Vikerëh va pëyahnëk wapacëk:

«Soŋe hun ŷa njeŵahnēdēni ŵac Wēnu ŋa vēle wok vēyena wasēwif va.»[☆]

²⁵ Ge maŵēhnēru sariya ŷa, háci ŷa kwēhnaŋ nafa; bare ge maŵēhnēlihna sariya ŷa, had kácilihna nke. ²⁶ Do ge asan ale wok kácina maŵēhnēk sariya ŷa, Wēnu ŋa didilahna bi hađ ale hácik? ²⁷ Asan ale wok kácina mbahn dēŵu, bare ge maŵēhnēk sariya ŷa, kitinēdēhi menēru, wējē ale hácik do hwēhnaŋ sariya le herik ŷa bare wok maŵēhnēlihna. ²⁸ Gena ile hnuđe lidēha ahnē nke sēwif paryi, do gena fēna háci le kácik mbahn ŷi ye háci paryi ŷa. ²⁹ Bare, ile lidēha ahnē nke sēwif paryi ŷa, ile yeha bambery ŷa ye, ale hácik ntaŵary dēŵu ŋa, háci le ntid Iyir Wēnu ŋa, gena háci va sariya herik. Sēwif paryi nuŷadina cēmb dēŵu ŋa hnē vahnē, bare Wēn hna nuŷad.

3

Vahnē va fop menēni haryēnkŵ Wēn hna

¹ Awa, ye kwēhnaŋ sēwif ile nkoni vēhwēhnana vēŷēntaŵ va? Ye nēfad háci ŷa? ² Ige sēwif ŋa njabēka hnēfak ŵa đus. Ule ŷak hwēhnaŋ nafa ŷa, umē ye Wēnu ŋa vēhni kwētehnaŋnēko wanēs wadēŵu ŋa. ³ Bare ge wasēwif wēryampo vēhahnēndana, umē memaŷehnedēha bi Wēnu ŋa nko kahnēnda? ⁴ Muk! Tēfēka njēti Wēnu ŋa gē toña ntid le-wo-le ŷa, wēla ntehni vahnē va fop vēŵēr ye, gante nēsēk vikerēh ki:

[☆] **2:24** 2.24: Esayi 52.5

«Soje njavëti catëru hnë wanës hu hna, do toña hwëhnađu ge kitiņëđeru.»[☆]

⁵ Bare ge ntiden ile rumpak do umë tufahnëđ Wënu ńa catëk, ye rëfëka nësin? Wënu ńa tumpak bi ge piniņëđëhëfu? (Anësa vahnë ńa hnësëđëfu.) ⁶ Muk! Ge Wënu ńa tumpakënd, hak kokënd kitiņ đuniťa yi?

⁷ Bare ge gë wamër mën ńa cahněđ đus toña Wënu ńa tufahnahni cëmb dëwu ńa, awa soje ye wobu hitiņiwu menëbu?

⁸ Soje ye kodelënëhna ntehnin: «Dinëfu uweh cahnahni ufërën hnam»? Nkeni dënk vële wërahněđëhëfu, ntehnëndëni koyëna karanëđenëhëhni vahnë va. Bare vële hnësëđ watac vi tëfëkëhni kitiņini menëni.

Ale satëk gena

⁹ Awa ye rëfëkëfu nësin? Fuhnë wasëwif wï, ntëbinëkëhni bi vahnë vëyëntaŵ vi? Muk! Tëk tufahni wasëwif gë vële wok vëyena wasëwif va fop imëk wameh hna nkeni. ¹⁰ Kerik wanës Wën hna:

«Ahnë asatah gena, wëla aryampo dënk;

¹¹ wëla aryampo kwëhnahna hakili,
ma ale yëkëlehnëđëha Wënu ńa.

¹² Fop tavëni nkaŵ përen ńa,
ndampo fo nufëni nkeya meh.

Ahnë didina fërën,
wëla aryampo dënk gena!»

¹³ «Wahohna walëw hni wã had wayag wale
fidëtik nke,

[☆] 3:4 3.4: Wahnëw 51.6

waryëw̃ walëw̃ hni w̃a tokandënihëhni
vahnë va.»
«Ile sahnëd̃ wawës walëw̃ hni w̃a had wanto lën
nke.»

14 «Dëwan wëh fo fëbëk wawës walëw̃ hni
hna gë wanës wagunkah.»

15 «Nkaryëd̃ëni ñap soŋe ndawënihëhni vahnë;
16 hn'ile-wo-le ndëcëtani hna fop
përëkanëd̃ëni do yiwëhnah fo tavëd̃ëni
hnam.

17 Vëyëtëna nkaw̃ yam.»

18 «Dakëd̃ilëhnhina gë Wënu ña.»✧

19 Awa njëtinëk fop ile nësëd̃ sariya yi, soŋe
vële rëfëka mawëhnëni sariya rac va nësëd̃.
Nke koyëna soŋe ahnë antë kwëhna toña le
mawëhnëde, do vahnë vëvë duniya vi fop
njavëtini menëni haryënk̄w̄ Wën hna. 20 Ahnë
gena ale ntehnëd̃ Wënu ña catëk soŋe ile
mawëhnëk sariya ya; gë sariya ya njëtëndanëde
wameh ña.

Ikwëtahn satënëd̃ëha ahnë

21 Bare tame, usatah Wënu ña tufëhna hara
gena gë sariya ya. Sariya Moyis ya, umë dënk,
gë wanës wakila ña pacënëk watac. 22 Usatah
Wënu ña aki tufëhna: catahnëd̃ëha gë vahnë
va soŋe ikwëtahn dëw̃ hni Yesu Këris ña.
Ntinëhnëd̃ëhëhni vahnë vële hwëtahnëka Këris
va fop, kabi vahnë va fop hëñëlahnëk haryënk̄w̄
Wën hna: 23 paryi nke, fop menëni do vëhod̃ina
tëkënëni icëmb Wënu ña. 24 Bare Wënu ña,
hn'ipërëna dëwu hna, catahnëd̃ëha gë vëhni,
uyëd̃ ule njëd̃ëkëhni ye gë fere ipëh nte njojëk

✧ 3:18 3.18: Wahnëw̃ 36.2

Yesu Këris na. ²⁵ Wënu na cahnëka Këris ÿa sadëha soje lëw fu pehëtahnëfu wameh fu na. Ndehëtëk sat lëwu ÿa soje ipoh fop vële hwëtahnëd sadëha rac va. Wënu na ntiko rac soje tufahnëd catëko kobëri na, ante nduñënanëkëhniwo vahnë va wameh wante ntidëniho. ²⁶ Ntiko rac fëna soje tufahn icat dëwu na hnë iÿi wati, soje nko cat do catënëhni vële hwëtahnëdëha Yesu va.

²⁷ Nkok bi awa ile hode mboki naÿënahni? Iÿëhne sariya wëmaÿehnekëfu naÿënahni? Sariya le rëyëd ntiyin iñë ÿa bi ye? Hali le rëyëd ikwëtahn na ye. ²⁸ Kwëtahnëbun ahn'a soje ikwëtahn dëwu na catënahnik haryënk Wën hna, gena kabi ntid ile ntehnëk sariya ÿa. ²⁹ Ma, Wënu na Wën wasëwif fo bi ye? Gena bi fëna Wën vële wok vëyena wasëwif? Ha, Wën vële wok vëyena wasëwif ye fëna, ³⁰ kabi Wën hudampo fo ye. Umë satënëdëhëhni vële hácik va g'ikwëtahn dëw hni na do gë vële wok vëhácina va fëna g'ikwëtahn dëw hni na. ³¹ Awa, umë pëhnëtanëd bi, g'ikwëtahn inja ntihëtëden nafa sariya ÿa? Muk, gena koyëna! Njëdadënëha sariya ÿa nafa lëwu ÿa fop.

4

Gante kwëtahnëkawo Abëraham Wën

¹ Tame, ye rëfëka nësin soje Abëraham ÿa, rëm sankaf fu ÿa? Ye nuÿak gë fanka lëwu fa fo? ² Ge ntehnëk Wënu na catahnëka soje ile ntik ÿa, awa kwëhna ile kod naÿënahni, bare kodina haryënk Wën hna. ³ Vikerëh va më

lehnäk: «Abërahäm më kwëtahnëka Wënu ña do Wënu ña soñe rac catahnëka g'Abërahäm.»✠

⁴ Ale ryokunëd nuñad icos; icos tac gena ile njëdik aki fo: ile rëfëka ye. ⁵ Ge ahnë d'okunëdina bare kwëtahnata Wën hunte lidëhëhni vëwën catëni va, hutac ntehnëd catëk kabi kwëtahnëka. ⁶ David koyëna dënk njëwëk soñe uhnëfak ahnë ale ntehnëk Wën satëk hara yëkëna d'oku lëwu:

⁷ «Mbetani vële ravëhnik
ile ntëntëni ña

do sankëhnik wameh va!

⁸ Mbetak ale nkok dëkwëhnëna Ahwëhn a
wameh wadëwu ña!»✠

⁹ Uwi hnëfak vële hácik va fo bi hwëhnëk ma gë vële wok vëhácina per kwëhnëni? Takan nësinëk: Wënu ña catahnëka g'Abërahäm soñe ikwëtahn dëwu ña. ¹⁰ Bare guve ntehnëko Wënu ña catëk? Ante káciko ña bi nke ma ante nkoyiko kácina ña nkeho? Gena ante káciko ña, bare kácilohna ten! ¹¹ Kácahnënde ña Wënu ña catahnëkawo gë Abërahäm kabi kwëtahnëkawo. Tac Wënu ña njëdakawo dahëse ile yeho háci ña soñe tufahnahn catahnëka g'umë. Koyëna Abërahäm yeho rëm fop vële hwëtahnëka Wën hara vëhácina soñe Wënu ña catahnahna gë vëhni fëna. ¹² Rëm vële hácik yeho fëna. Dehnëla vële hácik mbahn dëw hni fo, bare vële rëfëd kwëtahn nte kwëhnako rëm fu Abërahäm ña: umë, kwëtahnëkawo Wënu ña ani gë kácahnënde.

✠ **4:3** 4.3: Wapëgwala 15.6; Vëvë Galasi 3.6 ✠ **4:8** 4.8: Wahnëwë 32.1-2

Ile ntehnëk Wënu njëdahnëd

¹³ Wënu ña më lehnëkawo Abëraham gë vële hnagëlëd hnë vutah vuntëwu va vëhni lëwëd duniya yi. Bare Wënu ña dehnëlohna rac kabi Abëraham mawëhnëko sariya ya. Ntehnëko kabi Wënu ña catahnëkawo g'Abëraham soñe ikwëtahn dëwu ña. ¹⁴ Ge vële wawëhnëk sariya fo hnuyakënd inï ntëw, awa kwëtahn inï kwëhnana nafa do ile ntehnëko Wën njëdahnëd ya gokëndina. ¹⁵ Sariya ya ntavah Wënu ña njojëd; hn'ile nkok gena sariya idënt gedina.

¹⁶ Koyëna, ile ntehnëk Wën njëdahnëd ya kwëtahn fo njojëd nkehahn uyëd Wënu ña do pacëk vutah Abëraham va fop nuyadëni, gena soñe vële wawëhnëk sariya fo bare fëna vële hwëtahnëd gante kwëtahnëk Abëraham ka. Abëraham ye rëm fu ya fuhnë fop. ¹⁷ Gante pëyahnëk Vikerëh ka: «Ntimi Rëm wabulunda wayabah.»✧ Rëm fu ye haryënkwa hnë Wën hunte kwëtahnëk ha, Wën hunte vëhnëndanëdëhëhni vësëm va do lid nke ile wok gena ya.

¹⁸ Abëraham, hnë wati le nkoko tëfëlahna kwëtahnëhna, kwëtahnëko. Umë nkehahnëk koyëna rëm wabulunda wayabah, gante ntehnëkawo Wën ka: «Vutah hu va njabëdëni.»✧ ¹⁹ Ikwëtahn Abëraham ña ñayëta dilohna mama nkëhnëko tëka wabëhn keme do pacëkawo mbahn dëwu ña ntafëko dus do Sara, asëvalu, nagëdilohna. ²⁰ Nkoko kwëtahn do dilohna vinahan viki ile ntehnëkawo Wën kobëri

✧ **4:17** 4.17: Wapëgwala 17.5 ✧ **4:18** 4.18: Wapëgwala 15.5

na; ikwětahn dēwu na njawēnēdfēhawo do cēmbēdfēhawo Wēnu na. ²¹ Pacēkawo dus Wēnu na kod nti ile ntehnēka ŷa. ²² Soŋe rac Wēnu na catahnēka g'Abēraham. ²³ Bare waji wanēs Wēn «catahnēka g'Abēraham», gena soŋe lēwu fo herik. ²⁴ Kerik fēna soŋe lēw fu fuhnē vēle rēfēka ntehninēfu catinēk, fuhnē vēle hwětahninēka Wēn hunte wātēndēka hnē vēsēm hna Yesu Ahwēhn fu ŷa. ²⁵ Wēnu na njēdfahnēka cēm soŋe wameh fu na do matēndēka soŋe catin haryēnkwa lēwu.

5

Ige yam gē Wēn

¹ Koyēna Wēnu na g'ikwětahn fu na catahnēka gē fuhnē do nkeyinēk yam gē Wēnu na g'ile ntinēhnēkēfu Ahwēhn fu ŷa Yesu Kēris. ² Soŋe lēwu ŷa rēkahninēk, g'ikwětahn na, hn'ipērēna Wēn le yehahninēk tame ŷi. Do ile hnatekēfu ŷa ikwětahn nuŷa sah icēmb Wēnu na ye. ³ Do kat, natēdfēhēfu wēla uryēnah fu hna, kabi njētēbun ryēnah wā iduñēna nagēd, ⁴ iduñēna na ikahnēnda na nagēd do ikahnēnda na ikwětahn nagēd. ⁵ Inji kwětahn tokadilēfuhna, kabi Wēnu na campehnēk dus iña dēwu na wasakahn fu hna gē Iyir Ipacah inte njēdfakēfu na.

⁶ Nurun, ante nkoyinēko kwēhnayilēnēhna ten fanka na, Kēris ŷa cēmēhnēkēhni vēwen va hnē wati le ñadēho Wēn hna. ⁷ Ntakēk ahnē maŷ cēm soŋe ahnē asatah. Mpēd ahnē njawēnakēnd cēm soŋe ahnē afērēn. ⁸ Bare Wēnu na tufēkēfu

ɲahnëkëfu: Këris ŷa cëmëk soɲe lëw̃ fu hara vēw̃en woyinëko.

⁹ Ge Wënu ɲa catahnëka gë fuhnë gë sat Këris ŷa hak nkoɔ pehëtëlëfuhna, gë umë fëna, ntavah Wënu ɲa? ¹⁰ Vëyew̃ Wën yeyinëko bare g'icëm Yesu ɲa ntikëfu wëlawo walëwu. Awa ge wëlawo walëwu yeyinëk, hak nkoɔ pehëtëlëfuhna g'uwám Aju ŷa. ¹¹ Do kat: natëkëfu gë Wënu ɲa kabi Ahwëhn fu ŷa Yesu Këris konjëndëlehnëkëfu tame gë Wënu ɲa.

Adam gë Yesu Këris

¹² Soɲe ahnë aryampo fo tënkahnik wameh ɲa ɔuniŷa li, umë ye Adam, do wameh ɲa yojëk cëm ɲa. Do cëm ɲa campëk hnë vahnë hna fop, kabi fop menëni. ¹³ Ani gë Wënu ɲa njetëndanahnënda sariya ŷa Moyis, wameh ɲa tëko nke ɔuniŷa li. Bare, kabi sariya gelohna ten, Wënu ɲa ɔëkwëlohna wameh ɲa. ¹⁴ Bare, kobëri yamani Adam hna hafo va Moyis hna, icëm ɲa nawëko, wëla hnë vēle woko vēw̃enëlohna had Adam, umë ale wëyëko ɔënënedina wanës Wënu ɲa. Adam yeho icën ale rëfëkawo njij a.

¹⁵ Bare nëmpëlëk ile ntiko Adam ŷa gë uyëɔ Wënu ɲa. Ge uwëh ahnë aryampo arac ntik cëmëni vahnë vēyabah, do kas përeña Wën njabëɔ ɔëcët soɲe vahnë vēyabah, gë uyëɔ ule w̃atik hn'ipëreña ahnë aryampo ŷa, umë ye Yesu Këris. ¹⁶ Do uyëɔ Wënu ɲa mëntëlëna gë uwëh ahnë aryampo w̃a. Ikitiɲ rëfëk uwëh ryampo do ikitiɲ tac yod g'icëɔ vahnë; bare uyëɔ Wënu ɲa rëfika wameh wayabah do uyëɔ rac yod gë

usatah. ¹⁷ Bare, ge cēm iŋa naŵëk kabi ahnë aryampo fo lik uŵeh ryampo, awa do kas vēle hnuŷad ipërëna yabah gë uyëd usatah ŵa, soŋe Yesu Këris ŷa fo naŵandëni.

¹⁸ Awa, uŵeh ahnë aryampo yokëhni g'icëd vahnë fop. Ndampo fo nke fëna, doku satah ahnë aryampo yokëhni g'usatah vahnë fop, do kwëhnahnëni uwám paryi. ¹⁹ Koyëna, ahnë aryampo fo ŵëŷëko dënënedilahna Wënu ŋa, do kore sankaf vahnë nkeni vēŵen. Ndampo fo nke, ahnë aryampo fo lënënëka Wënu ŋa do kore vahnë vēyabah catënëdëni.

²⁰ Sariya ŷa tēkiko soŋe nkwënah n wameh ŋa. Tēk pëgw wati rac wameh ŋa nkwënako, bare ipërëna Wënu ŋa nkwënako dëcët. ²¹ Koyëna wameh ŋa naŵëko do njiryeryëdëhëhniwo vahnë va g'icëm. Ndampo fo nke, ipërëna Wënu ŋa naŵëk soŋe catënahnehni vahnë va do njiryeryëhni g'uwám usër g'ikwëtahn Yesu Këris, Ahwëhn fu ŷa.

6

Had vēle sëmëk paŋare wameh

¹ Awa tame, ye rëfëka nësin? Tëfëka bi nkoyin wameh hna nkwënah d'us ipërëna Wënu ŋa? ² Muk! Gena koyëna! Nkeyinëk had vēle sëmëk paŋare wameh ŋa, awa hak koden nkoyin wameh hna? ³ Yëtëluhna bi, fuhnë vēle yaryik soŋe nkentinëfu gë Yesu Këris vi fop, cëmëntinëkëfu g'umë? ⁴ Awa gë yarya ŷa mbañaryinëkëfu g'umë nkentahninëfu cëm dëŵu hna, soŋe fuhnë fëna naginëfu

g'ahaw̄ary had gante mbëhnëndaniko Këris gë fanka fasëmbik Rëm ka.

⁵ Ge aki nkentinëkëfu g'umë g'icëm nte wëntëlëk gë dëwu ña, nkentëdenëhëfu fëna g'umë g'ibëhn nte wëntëlëk gë dëwu ña. ⁶ Yëtënëfu ðus wañi: ahnë ale yeyinëko kobëri ÿa pakaryik kërëwa hna gë Këris, soñe iña meh mbahn ña antë goryery fanka hnë fuhnë do hara goyilënëhna vëramp wameh, ⁷ kabi ale sëmëka pehëtik, gona aramp wameh ña. ⁸ Ge cëmëlahninëk gë Këris ÿa, awa kwëtahninëk mbëhnëden fëna g'umë. ⁹ Njëtinëk ðus Këris ÿa mbëhnëk do bokëdina cëm: cëm iña goryeryëna fanka g'umë. ¹⁰ Ante cëmëko ña, do icëm dëwu ña pitëndëlehnëkëhni gë wameh ña, hwënta ryampo fo pulehn; bare tame ante mbëhnëk ñi, soñe Wënu ña nkeð kwëlëkwël. ¹¹ Koyëna nke, wuhnë fëna, hnë ige hun gë Yesu Këris hna, diryin vankaf hun va had vële sëmëk pañare wameh ña do tame vëhnëk soñe Wënu ña.

¹² Awa antë wameh ña nko kwëhna fanka vimbahn hun vinte sëmëd hna, njohahnu iña meh dëwu hna. ¹³ Antë awo ahwëtehnañu viyë vimbahn hun va hnë ðoku wameh hna had ile lihande ile rumpak. Bare yëdëhnaryin wuhnë dënk Wën hna had vahnë vële vëhnëk do ahwëtehnañuna viyë vimbahn hun va had vile ryokuñande iñë fërën. ¹⁴ Wameh ña kodina mbok ntiw̄u iñë, kabi gena sariya ÿa wok hnañëk hnë fuhnë bare ipërëna Wën ye.

Hnë ðokuñëhn satah

15 Awa, tame lë, ye rëfëka nësin? Ntiden bi wameh kabi gena sariya ÿa wok hnaŵëk hnë fuhnë ßare ipërëna Wënu ña ye? Muk! Gena koyëna! 16 Njëtërun ðus: ge ndokunëhnëðunëha ahnë had vëramp soje aŵaŵëhnahnuna, vëramp ale ryokunëhnëðun a yerun —umë ye wameh wante yod' g'icëm ña, ma imaŵëhn nte yod' g'usatah? 17 Camehnëryina Wënu ña! Wuhnë vële yeho kobëri ña vëramp wameh, tame karañ nte harañirunëho ña hwëhnëku do ŵaŵëntun gë walaŵary hun ŵa fop. 18 Pehëtirun wameh hna do tame vëramp usatah yerun. 19 Nësëðëfu gë anësa vahnë soje ikihn vahnë nte ŵatik hnë mbahn hna. Kobëri ña, viÿë vimbahn hun va ronkah gë ñwëÿëhn Wën hwëtehahnërunëho soje nke vëramp vëlëŵ hni. Koyëna nke tame fëna, dihahnëryidën viÿë vimbahn hun va had vëramp ðoku ile satëk nte yodëhu gë fop ile ñad Wën.

20 Ante nkerunëho vëramp wameh ña, soje satah ŵa afaya yerunëho. 21 Awa iÿëhne nafa hnuÿarun? Ñoñ, ge gena sëfëhnah. Paryi nke, g'icëm njiryeryëðerunëho. 22 Bare tame, pehëtirun wameh hna do vëramp Wën yerun; koyëna nafa ile yodëhu gë fop ile ñad Wën ÿa kwëhnadun do watëkwa hna tënkeðun uwám usër hna. 23 Ha, icos nte cosahnëð wameh ña icëm inja ye; ßare uyëð ule maŵëryad Wën aki fo ÿa, uwám usër ŵa ye gë ige gë Yesu Këris Ahwëhn fu ÿa.

7

Ige gë Këris g'iñël mëntëlëk

¹ Vëyënta mën, njëtërun d'us ile yadëmu hnësëhnu yã, kabi njëtërun sariya yã: sariya yã, hnë wati nte nkok cëmëna ahnë ña fo kwëhna fanka fa g'umë. ² Nke had asëval ale yëlik, gë sariya yã mbarëlehnini g'asanu wati nte nkok cëmëna asanu ña. Bare ge asanu cëmëk, ntihëtik sariya ile varëlehnëkëhniwo yã. ³ Awa ge asëval nkeni g'asan ahawãry hara asanu cëmëna, ntehnëde menëk; bare ge asanu cëmëk, sariya yã gona yëbëlan lëw hni. Kod nke asëval asan ahawãry hara ñoñ menëna.

⁴ Awa vëyënta mën, koyëna nke soje hun yã fëna: g'ige hun gë Këris ña, wühnë fëna cëmëntirun soje sariya yã, pitëlërun: goryeryëna fanka hnë wühnë. Koyëna kwëhna hnu ahawãry, ale vëhnëndanik yã, kwëhna hnin nafa soje Wënu ña. ⁵ Ante nkoko tëfënden ikihn vahnë nte wãtik hnë mbahn ña, ante ñënkëdëho sariya ña, do fop ile lidenëho yã g'icëm njodëhëfuno. ⁶ Bare tame, ntihëtëbun sariya yã, kabi cëmëbun gë ile sëdëkëfuno yã. Awa kodëfun ryokunëhnëfuna Wënu ña hn'inawã kasëk Iyir Ipacah hna, hara gena hn'inawã cër sariya herik.

Sariya yã gë wameh ña

⁷ Awa tame, ye rëfëka nësin? Sariya yã bi ye wameh ña? Muk! Gena koyëna! Bare umë yëtëndanëko ile ye wameh yã. Yëtakënda iña meh inja ge sariya yã dehnakëndina: «Antë

ahwëhna iña meh.»[☆] ⁸ Wameh ña, gë fere vakwëda va, ntik hnë ami sifa iña meh-wo. Kabi, ge sariya ÿa gekëndina, wameh ña inë sëmäh yekënd. ⁹ Kobëri ña, ante nkoko gena sariya ña, nkeya përen yebuho; bare ante nkwëryëbu vakwëda ña, wameh ña nagiko hn'ami, ¹⁰ do ami cëmëbuho. Koyëna, soñe lëmën, akwëda, nte rëfëkawo nti antë sëmu ña, g'icëm njiry-eryëkowo. ¹¹ Wameh ña, gë fere vakwëda va, tokakowo, do mëk ndawo.

¹² Koyëna sariya ÿa pacëk do vakwëda vantëwu va pacëk, catëk do përenak. ¹³ Awa, inë fëren kod bi nke ankaf icëm mën? Muk! Bare wameh ña inë fëren nufëk ndawahno koyëna tufëhnad wameh paryi ye; gë fere vakwëda va wameh ña nkwënad me ña dëcët.

Wameh ña wëkëka ahn'a

¹⁴ Njëtëbun sariya ÿa Wënu hna matik, bare ami, nkeya mën ña hn'ikihn vahnë mbahn hna matik, nkebu had aramp ale wawëhnëd wameh.

¹⁵ Yëtëla ile lidëfu ÿi: dida le ÿadëfu liwu ÿa, bare ile ÿewëbu ÿa lidëfu. ¹⁶ Ge ntibu le wobu ñada ÿa, njavëtëdëfu gë watac sariya ÿa përenak. ¹⁷ Awa gena ami lid koyëna, bare wameh wante ye hnë ami ña liyehnëdëho.

¹⁸ Njëtëbu ifëren ÿa gena hn'ami, ñadëfu lehnu hn'ikihn mbahn mën hna. Iña di ifëren ña hnë ami nke, bare fanka fale lihahnëdëfu fa gena hnë ami. ¹⁹ Dida ifëren ile ÿadëfu bare wëh ile wobu ñada lidëfu. ²⁰ Ge ntibu ile wobu ñada ÿa awa

[☆] **7:7** 7.7: Icahn 20.17; Divëta Sariya 5.21

gena ami wok lid koyëna, bare wameh wante ye hnë ami ña ye.

²¹ Kamahnëbu iÿin: ante-wo-nte ñadëfu liwu fërën ña, wëh yijëd hakili mën hna. ²² Gë ntaŵary fop ñadëfu sariya Wënu ña. ²³ Bare njëtëbu nkehëhna sariya haŵary hnë viÿë imbahn mën hna ile wëtaryëd sariya ile ñad hakili mën ÿa. Sariya rac liko aramp sariya wameh ile ye hnë ami ÿa. ²⁴ Meko dŵus! Mo fehëtëdëho g'iñi mbahn nte yiryeryëdëho g'icëm? ²⁵ Arabi Wënu ña cëmbi gë Yesu Këris Ahwëhn fu ÿa! Koyëna gë hakili mën ÿa hnë dŵoku sariya Wën hna nkebu, bare g'ikihn mbahn mën ña, sariya wameh ña wawëhnëdëfu.

8

Fanka Iyir Wën le wëkëk wameh

¹ Awa tame, vële nkeni gë bëmënkël gë Yesu Këris va vëhitiñëdëna hafo piniñini. ² Kabi ge ahnë nkeni gë bëmënkël gë Yesu Këris, sariya lëwü ÿa, Iyir Ipacah nte yëdand uwám pary wã ye. Sariya rac pehëtëkëfu hnë sariya wameh do gë cëm hna. ³ Sariya Moyis ÿa kodilohna nti rac soñe ikihn vahnë nte wätik hnë mbahn ña. Bare Wënu ña kolëko nti: payikawo Aju hn'imbahn nte mëntëlëniho g'iba vëwën va soñe pehëtëhni wameh ña. Koyëna Wënu ña kitinëk wameh wante ye hn'ikihn vahnë nte wätik hnë mbahn. ⁴ Ntik koyëna soñe icat nte tëyëk sariya ña padahn hnë fuhnë; gena ikihn vahnë nte wätik hnë mbahn woyinëk rëfinëk bare Iyir Ipacah ña ye.

⁵ Vële rëfëd ikihn vahnë nte w̃atik hnë mbahn va, vahnë vërac umë fo nahadëni, bare vële rëfëk Iyir Ipacah va ile ñad Yir ña nahadëni.

⁶ Ikihn vahnë nte w̃atik hnë mbahn ña icëm iña ye; bare Iyir Ipacah iña uwám paryi gë yam ye.

⁷ Ikihn vahnë nte w̃atik hnë mbahn ña ñewëka Wën; tëfëna sariya Wënu ña, kodina rac. ⁸ Wënu ña kodina nëñahna gë vële ye hn'ikihn vahnë nte w̃atik hnë mbahn dëw̃ hni hna.

⁹ Bare w̃uhnë, geluhna hn'ikihn tac; hnë Iyir pacah hna nkerun kabi Iyir Wën ña hnë w̃uhnë nke. Ale wok kwëhnana Iyir Këris ña ahnë rac Këris ÿa kwëhnëlahna. ¹⁰ Bare ge Këris ÿa hnë w̃uhnë nke, paryi nke, vimbahn hun va cëmëk soñe wameh ña, bare kabi Wënu ña catahnëka gë w̃uhnë, Iyir ña uwám paryi njëdadëhu. ¹¹ Ge Iyir Wën, ale vëhnëndanëka Yesu ÿa, hnë w̃uhnë nke, arac njëdad fëna vimbahn hun vinte sëmëd vi uwám pary, g'Iyir dëwu nte ye hnë w̃uhnë ñi.

¹² Soñe rac ye, vëyënta mën, kwëhnayinëk inav, bare gena inav ikihn vahnë nte w̃atik hnë mbahn ña hwëhnayinëk, nkehahnin gante ñad ka. ¹³ Ge ikihn vahnë nte w̃atik hnë mbahn rëfëdun cëmëdun, bare ge, g'Iyir Ipacah iña, vankeya vameh mbahn hun va cëmëk, nuyadun uwám paryi w̃a. ¹⁴ Fop vële njasaryëd g'Iyir Wënu va vutah Wën ye. ¹⁵ Iyir nte hnuyárun ña gena iyir nte lidëhu vëramp do mbok pëbënu ntakah; bare Iyir Ipacah nte lidëhu vutah Wën va ye. Do gë Iyir tac holinëk ndekahnëndena Wënu ña: «Apa, Rëm!»✧ ¹⁶ Iyir Wënu ña umë

✧ 8:15 8.15: Wahnëw̃ 44.22

dënk gë iyir fu ɲa nkeni wasede, pëyahnëni vutah Wën yeyinëk. ¹⁷ Ge vutah Wën yeyinëk, awa ntëwëntëdehnëhëfu gë Këris ÿa; ge korotëtinëkëfu g'umë, nkentëdenëhëfu fëna g'umë hn'icëmb dëwu hna.

Icëmb nte yejëk

¹⁸ Pacëko horot lëw fu dol wï kodena mëntëndëlehnini gë icëmb nte ñad tufëfu Wënu ɲi. ¹⁹ Vile ntik Wën duniÿa vi fop ñankahnëkëhni Wënu ɲa tufahnëhni vutah vuntëwu va. ²⁰ Iÿi duniÿa porosinjëk njët uryëñah sankaf. Gena umë ÿad watac; bare ale forosinjëka ÿa ye. Bare nkoko ikwëtahn: ²¹ ikwëtahn tac, umë ye Wënu ɲa fehëtëd duniÿa ÿi dënk hnë imëk nte yëlënëd do lika aramp hna. Koyëna iÿi duniÿa nuÿantëde sah ige afaya nte sëmbik mba vutah Wën.

²² Njëtëbun d'us, ha gaki vile liyik va fop nkoni nëmëndëni do korotëndëni had asëval ale hnagëd. ²³ Bare gena ile liyik ÿi fo: fuhnë vële rëk hnuÿayinëk Iyir Ipacah had sah ryënkwëryënk'w uyëd va Wën vi fëna, nëmëden bambery lëw fu napatëndena Wënu ɲa pehët vimbahn fu va fop, ntilehnëfu vutah vuntëwu. ²⁴ G'inap tac pehëtënëkëfu, bare nu ile hnapëden ÿa gona inap; mo wod napënd ile nud ÿa? ²⁵ Bare ge napëden ile wok nudelënëhna ÿa, g'iduñëna napëden.

²⁶ Ndampo fo nke, Iyir Ipacah ɲa fëna ndemadëhëfu, kabi kwëhnayilënëhna fanka. Kolilënëhna iyëfa gante tëfëka ka; bare Iyir ɲa umë dënk njëfanëhnëdëhëfuna Wënu ɲa g'ikëla

nte nkok kodina nēs wēla wēs ryampo. ²⁷ Do Wēnu ɲa, umē ale hnuɔ̄ vintaŵary va, njētēk ile tēyēɔ̄ Yir ŷa. Iyir Ipacah iɲa, g'inahan nte mbankēni gē Wēnu ɲa, njēfanēdēhēhni vutah Wēn va.

²⁸ Njētēbun fēna Wēnu ɲa ntid̄ fop soɲe ufērēn vēle ŷahnēdēha va, vēle w̄acik gante nke pēhna dēwu ka. ²⁹ Vēle njētēko kobēri va, tēko pēhna mbacēhni nkeni had Aju, soɲe Aju arac nke fatah fandēnkŵeryēnkŵ hnē hnēnk yabah. ³⁰ Vēle pēhnanēhnēk koyēna va, macēkēhni fēna kwēhnēhni umē; vēle macēk koyēna va pēyahnēk fēna catēni; vēle pēyahnēk catēni va, njēɔ̄fakēhni fēna sah icēmb dēwu ɲa.

Naŷ iɲahn Wēn

³¹ Ye hoɔ̄e mboki nēsi? Ge Wēnu ɲa fuhnē nkenēhnēk mo hoɔ̄ ntifu iñē? ³² Wēla Aju ŷa dēnk ɲwēŷeryalahna njēɔ̄fahnēka soɲe fuhnē fop, awa hak nkoɔ̄ yēɔ̄ɔ̄alēfuhna fop? ³³ Mo ryēkēɔ̄ ɲjohni hnē kitɲa vēle tēhnak Wēn va? Ahnē gena! Wēnu ɲa satēhnēɔ̄. ³⁴ Mo hoɔ̄ kitɲēhni hafo piniɲēhni? Ahnē gena! Yesu Kēris ŷa cēmēk, tac kat, mbēhnēk! G'irēhw Wēn nke do njēfanēdēhēfu. ³⁵ Mo hoɔ̄ ntihētēfu hn'iɲahn Kēris hna? Wēh ŷa bi ye? Ma uryeñah ŷa? Ma horot ile ntidēnihēfu vahnē ŷa? Ma inte ɲa? Ma haŷēhnah ŷa? Ma ŷayah ŷa? Ma sēlame ŷa?

³⁶ Ile nēsēk Vikerēh ŷa nkedēhēfu:

«Soɲe lēw̄ hu ŷa, Ahwēhn, hnē fac hna fop njēkēlehnēɔ̄debun ryaw̄ifu.

Had wape wante ryaw̄ēɔ̄e ntinihēfu.»[☆]

[☆] **8:36** 8.36: Wahnēw̄ 44.22

³⁷ Bare gë vile yedëhëfu vi fop, fuhnë wëkëk imëk cankaf ña g'ale ÿahnëkëfu ÿa. ³⁸ Pacëko ðus ñoñ gena ile hoð ntihtëtëfu hn'injahn dëwu hna: sëminëk cëmilënëhna, gena wamëleka ña ma vële nawëk va, gena ile ye gaki ÿi ma ile yejëk ÿa, gena wëfanka wã, ³⁹ gena ile ye yañ ÿa ma ile ye gëð ÿa, wëla ñoñ gena hnë ile ntik Wën hna fop, ñoñ gena ile hoð ntihtëtëfu hn'injahn nte nkenëhnëkëfu Wën hnë Yesu Këris Ahwëhn fu ña.

9

Bulunda le tëhnak Wën

¹ Këris ÿa hwëhnëko, mërëða. Ile hnësëdëfu ÿi toña ye. Hakili mën, le nkwëryëlëni g'Iyir Ipacah ñi, yenëhnëko sede toña hnësëdëfu: ² umë ye yiwëhnah sankaf fëbëko sakahn mën li do gë horot le wok puðina. ³ Ge ntehnakënde ge pitëlëbun gë Këris do ndëwano wëh, soñe rac pehtëðeni vële yebun hnënk va, awa ntikëndëbu koyëna! ⁴ Hnënk mën rac, bulunda Isërayel ÿa ye: vëhni ntik Wënu ña vutahu, tufëkëhni naÿ dëwu ña, vëhni hwëhnëk vakwëtëla va, gë sariya ÿa, gë icëmb paryi ña do gë ile ntehnëk njëdadëhëhni ÿa. ⁵ Vëhni, hnë warëm wasankaf hna matini, Abëraham gë Isak gë Sakob, do hnë vëhni nagik Këris ÿa g'ankeya ntëwu ahnë, umë ale ye Wën Hunte Sëpëk Fop ale sëmbik kwëlëkwël. Amina!

⁶ Dehnëla wanës Wënu ña diyana. Gena vële hnagik Isërayel va fop ye bulunda Isërayel paryi; ⁷ do gena kabi hnë hnënk Abëraham hna nagini nkehahnëni fop vutah Abëraham paryi.

Wënu ña më lehnëkawo Abëraham: «Gë Isak nuɣadufuhëhni vutah vunte lehnëmi yëdafëmini va.»✧ 8 Umë fëhnëtanëd: gena vutah vunte hnagik hnë iña ahnë va ye vutah Wën paryi. Vunte ntehnëko Wën njëdahnëdëhëhni va fo ye vuntëwu paryi. 9 Wëlin gante ntehnëkawo Wën ka: «Mbokajëdëfu bëhn hnë iyi wati dënk do tëkatëdëfuhu asëval hu Sara nuɣaka facan.»✧

10 Do kat: Rebeka fëna vucëp vuki nagëko, rëm sankaf fu ña Isak yeho rëm hni ña. 11-12 Wënu ña pëyakawo Rebeka: «Fandënkwerëyënkwa fa ndokunëhnëdëha aheryu.»✧ Ha, pëyakawo hara vutah va vëhnagilohna ten do vëlilohna ten ufërën ma uweh. Umë ye soñe ile pëhnako Wënu ña nkehahn gante nke itëhna dëwu ka: gena gë wadoku ahnë bare gë Wënu ña, ale wacëdëhëhni vahnë ña. 13 Gante nësëk Vikerëh ka: «Sakob ñahnëdëfuhu, bare Esawu ñeñëbuhawo.»✧

14 Awa ye rëfëka nësin? Wënu ña catëna bi? Muk! 15 Kabi umë lehnëkawo Moyis: «Kañëhnahnëdëhoŵa ale fërëko do fërënanëwa ale fërëko.»✧ 16 Awa itëhna Wënu ña gena hnë ile ñad ahnë ma hnë ile ntid, bare Wën hna nke, umë ale hañëhnahnëdëha ña. 17 Vikerëh hna Wënu ña më lehnëka Faraŵo ña, Ahnawñ Esipët ña: «Ntimi Faraŵo ña rufahnahnu fanka mën fa hnë wëjë do soñe wac mën wa njëtëndanini nkal li fop.»✧ 18 Koyëna nke, Wënu

✧ 9:7 9.7: Wapëgwala 21.12 ✧ 9:9 9.9: Wapëgwala 18.10

✧ 9:11-12 9.11-12: Wapëgwala 25.23 ✧ 9:13 9.13: Malasi 1.2-3

✧ 9:15 9.15: Esekiyel 33.19 ✧ 9:17 9.17: Icahn 9.16

ŋa kaŷëhnahnëdëha g'ale ñad-wo, do kambën ankaf ale ñad-wo.

Ntavah ŋa g'ikaŷëhnahn Wën

¹⁹ Ntehnëdëbu mpëd: «Wënu ŋa soŋe ye niradëhëhni vahnë va? Ahnë kodina ŋwëŷ ile ñad ŷa.» ²⁰ Bare, mo yeru awa wëjë, awëŷahn ile ntik Wën ŷa? Inë ile liyik ŷa tëyëdëha bi ale lika ŷa: «Soŋe ye liruho aki?» ²¹ Aŷahan a kodina bi ñahan, hnë ntil ndampo, peya ndampo soŋe wëbal wadënah ŋa, kigëna ŋa ante ryokuŋahnëde fac-wo-fac?

²² «Awa, ndampo fo nke: Wënu ŋa, ante ñadëho tufahn ntavah ntëwu ŋa do njetëndanëhni vahnë va fanka falëwu fa, nduñënanëhnëkëhniwo ðus ten vële rëfëkawo nuŷani ntavah ntëwu do mbëvëni va. ²³ Ntiko koyëna soŋe njetëndanëhni uvetak sankaf cëmb dëwu ŋa vële ye had vapeya ikaŷëhnahn dëwu, pëhwëtanëhnëkëhni kobëri ŋa icëmb tac, ²⁴ wëla fuhnë vële macëk Wën hnë wasëwif gë vële wok vëyena wasëwif hna fëna. ²⁵ Wënu ŋa pëyahnëk watac hnë kayëte kila ale waciko Ose:

«Bulunda ile woko gena lëmën ŷa, macëdëfu

“Bulunda lëmën.”[☆]

Bulunda ile wobuho ŋahnëda ŷa,
macëdëfuhëhni “Bulunda ile ŷahnëdëfu.”

²⁶ Do hn'ile ntehniniho:

“Geluhna bulunda mën”,

hnam dënk rëkëde macëndeni vutah vumba
Wën paryi ŷa.»[☆]

[☆] 9:25 9.25: Ose 2.25 [☆] 9:26 9.26: Ose 2.1

27 Kila ale w̄aciko Esayi ŷa fēna p̄yahnēko soŋe bulunda Isērayel ŷa:

«Wēla vahnē vēva Isērayel va njabēni hafo ntēbēni nkērēyal bē tēfary wov ŋi, vēryampo fo fehētēde hnē vēhni.

28 Kabi ile nēsēk Ahwēhn a ntif fop nkal li do űap.»[☆]

29 Esayi nēsēko fēna kobēri ŋa:

«Ge Wēn Ahwēhn Fanka ŷa tavēhnakēndilēfunihna vutah vundampo, had Sodom gē Gomor mēntēlakēnden.»

Vēva Isērayel gē Wanēs Wakasēk

30 Awa, ye rēfēka nēsini? Vēle wok vēyena wasēwif, do woko vēyēkēlehnēna icat haryēnkwa Wēn va, nuŷani cat tac, nte w̄atik hn'ikwētahn ŋa ye. 31 Bare bulunda Isērayel ŷa njēkēlehnēdēniho ma wēhnēni sariya ŷa soŋe catēnēhni do vēhnuŷalona. 32 Soŋe ye nkoni vēhnuŷana? Kabi vēyēkēlehnēna g'ikwētahn ŋa, gē wadoku wadēw̄ hni njēkēlehnēni. Nkēwēni taka nte hēfēd. 33 Umē nēsēk Wēnu ŋa hnē viŋi Vikerēh:

«Yēkēryin, kwētēbu hn'inaw̄ Siŷo hna taka nte wēwēde, taka nte hēfēd. Bare ale hwētahnēka yētēdīnahna muk usēfēhna.»

10

1 Vēyēnta mēn, ile ŷabu ŷandu nta w̄ary mēn hna umē ye vēva Isērayel va pēhētini, do umē

[☆] 9:28 9.28: Esayi 22.23

rëyëdëfuha Wënu ña wayëfa mën hna. ² Kodëfu yenëhnëwëhni sefe wañi: vële hahnëndak ðus soñe Wën ye, bare kahnënda dëw hni ña gena g'uyët. ³ Vëyëtëna icat nte watik Wën hna do icat dëw hni ña dënk njëkëlehnani. Koyëna, vërefëna ankañ icat Wënu ña. ⁴ Këris ÿa tëkaryëk hn'ile tëkwëk hna sariya Moyis ÿa, soñe rac ye ale-wo-le hwëtahnëka Wën ÿa catahnëdëha g'umë.

Ipehët Wën soñe vahnë fop

⁵ Wëlin ile kerëk Moyis soñe icat inte watif hnë sariya ña: «Ale lik ile ntehnëk sariya ÿa nuñad uwám paryi wá.»[☆] ⁶ Bare wëli ile hnësik soñe icat nte watif hn'ikwëtahn ña: «Ant'alehna: “Mo hayëd g'ambin?”» (umë ye, soñe cëlëndehna Këris ÿa). ⁷ «Ant'alehna fëna: “Mo sëlëd ðuniña vë gëd hna?”» (umë ye, soñe matëndehna Këris ÿa vësëm hna). ⁸ Wëlin ile nësëk Vikerëh va: «Wanës Wënu ña ðarël hu nke, wës hu hna gë ntañary hu hna.»[☆] Wanës watac wëba kwëtahn ña ye; umë harañëdëfunëhëhni vahnë va. ⁹ Ge nësëru gë wës hu ÿa Yesu ye Ahwëhn a, do ahwëtahnu ntañary hun hna Wënu ña mbëhnëndanëka, pehëtëferu. ¹⁰ G'intañary kwëtahnëde do Wënu ña catahnëdëha; gë wës ÿa pëyahnëde ikwëtahn ña do Wënu ña pehëtëd. ¹¹ Vikerëh va më lehnëk: «Ale-wo-le hwëtahnëka ÿa yëtëd'inahna muk usëfëhna.»[☆] ¹² Kabi wasëwif gë vële wok vëyena wasëwif fop këñëlahnëni

☆ **10:5** 10.5: Soñe Walevi 18.5 ☆ **10:8** 10.8: Divëta Sariya 30.12-14 ☆ **10:11** 10.11: Esayi 28.16

Wën hna: Ahwëhn aryampo fo kwëhnani vëhni fop, njëfadëhëhni viyë viferën vilëwu va fop vële wëcadëha va. ¹³ Vikerëh va më lehnëk: «Ale-wo-le wëcadëha Ahwëhn a pehëtëde.»✠

¹⁴ Bare hak mëcadëniha ge vëhwëtahnelahna? Do hak kod kwëtahneniha ge vëwëryëna soje lëwu? Do hak nkwëryëdëni soje lëwu ge ahnë gena ale fëyadëhëhni? ¹⁵ Do hak nkedëni vële fëyahnëd ge vahnë vëfayina? Do fëna ntehnik Vikerëh hna: «Nkwamëni njëkini ga njijëdëni vële yojëd Wanës Wakasëk na!»✠

¹⁶ Bare fop vëwawëna Wanës Wakasëk na. Umë nësëk kila Esayi ntehn: «Ahwëhn, mo hwëtahnek Wanës Wakasëk wante fëyahnëdëfun na?»✠ ¹⁷ Awa, ikwëtahna na hnë Wanës Wakasëk wante wëryëde hna matid, do wanj wëba Këris na ye. ¹⁸ Awa tëyëdëfu: Wasëwif wë vëwëryëna bi wanj wanës wakasëk? Nkwëryëni dënk! Vikerëh va pëyahnëk: «Hohna lëw hni ya nkwëryëde nkal hna fop, do wanës wadëw hni na njik hafo hn'ile tëkwik duniya hna.»✠

¹⁹ Mbokëbu rëyëndu kat: Bulunda Isërayel ya vëwëryëlohna dus bi? Awa wëli ile ntehnëko ten Moyis ya:

«Wënu na më lehnëk: “Ntidëmu ayeŵaryuni vële wok vëyena yamani paryi va, ntidëmu ntavu gë yamani le wok kwëhnana hakili ya.”»✠

✠ **10:13** 10.13: Sowel 3.5 ✠ **10:15** 10.15: Esayi 52.7 ✠ **10:16** 10.16: Esayi 53.1 ✠ **10:18** 10.18: Wahnëw 19.5 ✠ **10:19** 10.19: Divëta Sariya 32.21

20 Do Esayi pëyahñeko wanës Wënu ña:
«Vële woko vëyëkëlendilohna va hnuko,
tufëhñabu hnë vële woko
vëryälëdiloñna.»[☆]

21 Bare soñe bulunda Isërayel ña, Wënu ña më
lehnëk:
«Fac-wo-fac njelabu wëbák mën ña
soñe hacawëhni bulunda le wëyëhnëk do
wajëk ñi.»[☆]

11

Wënu ña dalëlihna bulunda Isërayel

¹ Awa tëyëdëfu: Wënu ña ntakehni bi bulunda
lëwu ña? Muk! Gena koyëna! Ami dënk
avë bulunda Isërayel yëbu, fatah Abëraham
do hnë hnënk Besame nkentibu. ² Wënu
ña dalëlihna bulunda lëwu le tëhnako kobëri
ña. Dënkwëtaryin ile nësëk Vikerëh ña
hn'ile mëhnaðëho Eli haryënk Wën hna soñe
Isërayel: ³ «Ahwëhn, ndawënihëhni wakila hu
ña do mbëvehnëni hn'ile cënaðe wasaðëha hu
wã: ami fo wok do njëkëlehnëdëni ndawëniho.»
⁴ Do ye ntëkwakawo Wënu ña? «Pehnañuhëhni
vësan wawuli mbëd gë wahi (7,000) vële wok
vëryëkwëhñëna haryënk wën le waciko Bal.»[☆]
⁵ Tame, koyëna dënk nke, nkoni vahnë toyë
vële tëhñak Wënu ña g'ipërëna dëwu ña.
⁶ Ge g'ipërëna dëwu ña tëhñakëhni awa gena
soñe wadoku; ge gena umë përrëna Wënu ña
gekëndina ipërëna paryi.

[☆] 10:20 10.20: Esayi 65.1

[☆] 10:21 10.21: Esayi 65.2

[☆] 11:4

11.4: 1 Vëhnañ 19.10,18

⁷ Awa ye pëhnëtanëd? Ile njëkëlehnëdëniho bulunda Isërayel ÿa vëhnuÿana; vële tëhnako Wënu va fo hnuÿako. Vëÿëntaÿ va kambëniho vankaf va, ⁸ gante pëÿahnëk Vikerëh ki:

«Hafö iÿi wati, Wënu ña pidëkëhni wahakili ÿa; puvëkëhni vinkër va antë nundëni do vanëf va antë nkwëryëndëni.» ✧

⁹ David fëna nësëk:

«Arabi roka lëÿ hni ÿa nke urënd lëÿ hni, ile hod këfëhni do nuÿani ile rëfëkëhni ÿa.

¹⁰ Arabi mëpëni, antë mbok nuni. Arabi kuyani kwëlëkwël.» ✧

¹¹ Awa tëyëdëfu: Ante nkëÿëniho wasëwif ña soñe njoni kwëlëkwël bi yeho? Muk! Gena koyëna! Bare soñe ile ntëntëni ÿa nuÿahnëni vële wok vëyena wasëwif va ipëh ña. Koyëna bulunda wasëwif ÿa ñëÿaryënihëniwo.

¹² Idënt dëÿ hni ña njojëk nafa sankaf soñe duniÿa ÿi fop, do iyo dëÿ hni ña mbetandanëkëhni vële wok vëyena wasëwif va. Awa ante padëf imat wasëwif soñe ipëh dëÿ hni ña tac njabëd dëcët nafa ÿa!

Ipëh vële wok vëyena wasëwif

¹³ Wuhnë vële wok geluhna wasëwif vi lehnëdëfu tame: afayik vële wok vëyena wasëwif ÿa yebu, do njawënëbu iÿi doku mën.

¹⁴ Mpëd kabi koyëna ntidëfu ñëÿaryëdëniho vële yebun hnënk vi pëhahnëni vëryampo.

¹⁵ Wënu ña ante ntakëhniwo wasëwif ña

✧ **11:8** 11.8: Divëta Sariya 29.3 ✧ **11:10** 11.10: Divëta Sariya 29.3; Esayi 6.10; 29.10

njojëkëhniwo vahnë vëvë d'uniya vi nëgëlëni. Awa ge Wënu na mbokaryikëhni wasëwif wa, gedina bi had vësëm vëhnëk?

¹⁶ Ge sah ryënkwëryënk w mburu na Wënu na yëdayik, fop ile wok ya fëna pacëk. Ge vënkahn atëh na Wënu na yëdayik, wahnì wa fëna pacëk.

¹⁷ Bulunda Isërayel ya had oliviye nte fëlik ante lëpëtik wahnì wëryampo nke. Wëjë, had oliviye mbë fëk nkeru, do cokiru hnë wahnì wale wok hn'atëh nte fëlik hna. Tame nuyantëderu uryav ule wãtid hnë vënkahn atëh nte fëlik hna. ¹⁸ Awa antë ahnaÿëna haryënk wahnì wale lëpëtik hna. Do ge ñadu ahnaÿëna, dënkwëtary gena wëjë ryibëk vënkahn vi, umë ryibëki!

¹⁹ Ntehnëdu: wahnì warac ntëpëtik soje sokahniwu ami hn'ile nkeho hna. ²⁰ Toña ye! Ntëpëtini kabi vëhwëtahnéna; do wëjë, soje kwëtahn hu na sokahniru hnam. Umë antë nti hafo ahnaÿënanand! Bare tëfëka ntaki dus.

²¹ Kabi ge Wënu na tavëna wahnì wavë tëh pëlik wa, tavëdilihna wëla wëjë.

²² Awa nahary soje ipërëna gë wayap Wënu na: njapëk gë cape vële yok do përena gë wëjë. Bare hafo awo hnë përena dëwu hna, ge gena umë wëjë fëna ntëpëtëderu had hni. ²³ Bare ge fac ryampo wasëwif wa mawëni kwëtahnëni, Wënu na mbokaryëd'ëhëhni hn'ile nkeniho hna kabi kod.

²⁴ Wëjë hn'atëh mbë fëk nte woyik pëlina ntëpëtijiru. Wëla tëfëlëna, cokiru hn'atëh nte fëlik; do kas wahnì paryi wëva atëh pëlik va cokëde hn'atëh nte ntëpëtahniko hna.

Bulunda Isërayel ya fop pëhëtëdeni

²⁵ Věyēnta mēn, ñadēfu ayētu ile soŵiko kobēri ŷa, soŷe antē ntiyahnu vahnē vēle hwēhnak uyēt yerun: vēryampo hnē bulunda Isērayel hna kambēkēhni vankaf va. Umē mbiŷēd hafo fop vēle rēfēka matini hnē wabulunda wañēntaŵ va njiŷeni hnē Wēn hna. ²⁶ Koyēna bulunda Isērayel ŷa fop pehētēdeni, gante nēsēk Vikerēh ka:

«Afehēt a Siŷo matid,
ntihētēd ile ntētēni hnēnk Sakob ŷa.

²⁷ Wēlin kwētēla nte hwētēlēdēfun gē vēhni ŷa, ge ntihtēbu wameh wadēŵ hni ŷa.»[✧]

²⁸ Kabi wasēwif ŵa ŷwēŷeni Wanēs Wakasēk ŷa, mē nkehahnēni vēŷēŵ Wēn do umē njonēhniku, ŵuhnē vēle wok geluhna wasēwif, nafa; bare soŷe itēhna vahnē Wēn, nkok ñandēhni ha gaki soŷe vacērakēlo vēlēŵ hni va. ²⁹ Wēnu ŷa biđina muk ile njēdahnēk ŷa do tavēdīlēhni hna fēna vēle macēk va. ³⁰ Kobēri ŷa, maŵēhnēlunawohna Wēnu ŷa; bare tame kaŷēhnahnēka gē ŵuhnē, kabi wasēwif ŵa vēŵawēhnēlawohna. ³¹ Ndampo fo nke, tame wasēwif ŵa vēŵawēhnēna soŷe Wēnu ŷa kaŷēhnahna gē ŵuhnē; koyēna vēhni fēna kodēni nuŷani tame ikaŷēhnahn Wēnu ŷa. ³² Wēnu ŷa ntikēhni vahnē va fop vēramp iŷwēŷēhn dēŵu soŷe tufahnēhni vēhni fop kaŷēhnahn dēŵu ŷa.

Wēnu ŷa naŷēk

[✧] **11:27** 11.27: Esayi 59.20; Wahnēŵ 14.7

33 Wënu ña naÿëk ðus! Yasery lëwü ÿa g'inahan dëwü ña uvetak ye do tëwëk ðus! Ahnë kodina njët ile pëhnaƙ ÿa ma ile ñaƒ nti ÿa.

34 Gante nësëƙ Vikerëh ki:

«Mo yëtëƙ nahan Ahwëhn a?

Mo hoƒ nke ayab alëwü?»

35 «Mo ryënkwëƙ yëƒëƙa Wënu ña iñë,

cosahna soƚe uyëƒ rac?»✧

36 Fop hnë umë matid, soƚe lëwü nkehahnëƙ le-wo-le ÿa do fop umë hwëhnëƙ. Arabi cëmbënde kwëlëƙwël! Amina.

12

Ankeya kasëƙ gë Këris ÿa

1 Awa, vëÿënta mën, kabi aki tufahnëƙ Wënu ña ipërëna dëwü ña soƚe lëwü fu ÿa, awa muntadëmu iÿin: yëƒaryina mbahn hun ña had sadëha (le woyik ðawina), facah, le hnënjëdëha. Umë yed ðokuƚ Wën përen nte ryokunëhnëƒunëha ña. 2 Ant'arëfu vankeya iÿi ðuniÿa ñi; tavëryina Wënu ña mbacëndu g'igwëcët wahakili hun. Koyëna koƒun ayëtu ile ñaƒ ÿa: ile fërënaƙ, ile hnënjahnëƙa, gë ile wok gojëlaha iñë.

3 G'uyëƒ fërën le njëƒëƙo Wënu ñi, ntehnëƒëmu wühnë fop: ant'afëlawu vankaf hun va ntëbi ile yerun ÿa. Bare ale-wo-le arabi kitiƚa umë dënk gante nke ka, gante nke sah lëwü ikwëtahn nte njëƒaka Wën ka.

4 Ale-wo-le hnë fuhnë, hn'imbahn ndampo hna kwëhnaƙ viÿë viyabah, bare viÿë virac

✧ 11:35 11.35: Sob 41.3

vëvankëna doku. ⁵ Ndampo fo nke, fuhnë vële yabinëk vi, mbahn ndampo liyinëk g'ige bëmënkël gë Këris ña, do ndampo fo nkeyinëk had viyë vile ye hn'imbahn ndampo. ⁶ Do Wënu ña njëdëkëfu ale-wo-ale ile wok mëntëlëna gë va aÿëntaŵu. Ge aryampo hnë fuhnë uyëd pëyahn wanës Wën nuÿak, tëfëka nti gante nke ikwëtahn ka. ⁷ Ge ahaŵary uyëd doku kwëhna, tëfëka ndokuñ. Ale hnuÿak uyëd karañ vahnë, tëfëka karañehni vahnë va. ⁸ Ale hnuÿak uyëd kamënaÿehn vahnë, tëfëka kamënaÿehnehni. Ale yëdahnëd hnapul lëŵu, tëfëka njëdahn g'intawary pacëk. Ale ye haryënkwa a, tëfëka kamëna. Ale ryemadëhëhni vëhaÿëhna va, tëfëka nti g'uhnatah.

⁹ Iña hun ña tëfëka nke paryi. Ñëwëryin wëh wã, pabëryin ile yivëk. ¹⁰ Ñahnëlëryin g'intawary fop had vële hwëtahnëka Wën. Dënkwëryin alënënni viyëntaŵ va. ¹¹ Dokunëhneriyina Ahwëhn a g'iyoh hara yambëluhna, do gë hnatah ntaŵary fop. ¹² Natëryiŵu soñe ile napëdun ÿa; yaŵënaryin horot hna; goryin aŵuntanduna Wënu ña kwëlëkwël. ¹³ Demaryinëhni vëÿënta hun hn'ikwëtahn hna wëbal wadëŵ hni hna; arabi nëñahnu kaca vëhneh ña.

¹⁴ Dëwanëhneriyindënëhni vële vërehëdëhu va; dëwanëhneriyindënëhni fërën hara gena uŵeh. ¹⁵ Natëntëryiwu gë vële natëk va; kontëryin gë vële hod va. ¹⁶ Gwëryëlëryin yëbëlan hun. Ant'ahnaÿënanu, bare ñaryin imawë vundoku vutoy va. Antë ntiyahnu vahnë

vële hwëhñak uyët yerun.

¹⁷ Ant'awëcaguna ale liku wëh. Kamënarinyin alindu fëren ile sañahnëkëhni vahnë fop.

¹⁸ Yëkëlehnëryin awëryëlu gë vahnë va fop hafo hn'ile tëkwëk fanka hun hna. ¹⁹ Vëyënta mën vële yahnëbu, ant'awëcagëndu, bare tavëryina Wënu ña nkwëcanëhnu gë ntavah ntëwu ña. Kabi Vikerëh hna Ahwëhn a Wënu ña më lehnëk: «Ami hwëhnëk igwëcan ña! Ami sosëd.»[✧] ²⁰ Bare:

«Age ale yëwëki yã inte yoka, yëdaryehna tok;
ge wënka yoka, yëdaryehna ciya;
kabi ge koyëna ntidfu, nkeď had wañehn hwëďëh
varëpëru nkaf ntëwu hna.»[✧]

²¹ Antë aŵaŵ mëki uŵeh wã. Bare gery ale wëkëk uŵeh wã g'ufëren wã.

13

Imawëhn vësankaf vëvë nkal

¹ Ale-wo-le tëfëka maŵëhnëhni vësankaf vëvë nkal va, kabi ucankaf-wo gë Wën matik; Wënu ña yëďadëhëhni cankaf nte naŵëni ñi. ² Awa, ge ahnë ñwëyëď maŵëhnëhni vësankaf va, ile kahnëndëk Wënu ña ñwëyëhnëk do ki-ñjëde. ³ Vële lid fëren va dakëďilëhñihna gë vëhitij, vëwen va ntakëďëhëhni. Age ñadu antë ntakini vësankaf va, awa diry ifëren do cëkwaryëďënihi. ⁴ Vësankaf va ďoku Wën ntidëni soñe hnëfak lëw hu wã. Bare ge uŵeh liru, tëfëka ntaki, kabi gena aki fo nkeni vësankaf: kwëhnani fanka soñe kwëďëniha ale

✧ **12:19** 12.19: Divëta Sariya 32.35

✧ **12:20** 12.20: Divëta

Sariya 32.35

lik w̃eh. Doku W̃en ntid̃eni tufahnahñeni ntavah nt̃ewu ɲa soɲe ale lid̃ w̃eh a. ⁵ Soɲe um̃e ye t̃ef̃eka maŵ̃ehñini w̃esankaf va, gena kehahni ntavah W̃enu ɲa fo bare f̃ena nkehahn wahakili hun w̃a yam.

⁶ Soɲe rac ye f̃ena sosahñed̃un ŷat̃etanke, kabi w̃ele sos̃ede vi, doku W̃enu ɲa ntid̃eni koỹena. ⁷ Cos̃eryina ale-wo-le ile hw̃ehnañeruñeha ŷa: ŷat̃etanke ŷa g̃e kaỹete nkwaŷa ɲa ale r̃ef̃eka asosuna ŷa, maŵ̃ehñeryina ale r̃ef̃eka aŵ̃aw̃ehnuhna do d̃eñeñeryina d̃us ale r̃ef̃eka al̃eñenuna ŷa.

Iñahn w̃eŷ̃entaŵ̃

⁸ Ant̃e ahw̃ehnanuna ahñe inav, ge gena inav ɲahñel nte r̃ef̃eka ahw̃eh̃nawu ỹeb̃elan hun ɲa. Ale ŷahñed̃eh̃eh̃ni w̃eŷ̃entaŵ̃ va maŵ̃ehñek sariya ŷa fop. ⁹ Nj̃et̃erun vakw̃eda va: «Ant'aryaŵ̃a ahñe; ant'aỹek̃elehna as̃eval ahaw̃ary; ant'ale; ant'ahw̃ehna ĩna meh»[✧], g̃e wañ̃entaŵ̃ va fop. Vatac hn'aɲa kw̃eda mbar̃el̃ek: «Ŋahñeryehna aŷ̃enta hu ŷa had w̃ej̃e d̃enk.»[✧] ¹⁰ Ale ŷahñed̃eh̃a aŷ̃entaŵ̃u ŷa did̃ilahna w̃eh; awa iñahn ɲa ye imaŵ̃eh̃n sariya ŷa fop.

P̃ehw̃eta it̃ek K̃eris

¹¹ Njaṽet̃erun wati le yehah̃niñek ŷi: wati le hñegahñed̃un ŷa t̃ek̃ek, kabi wati nte kw̃etah̃niñekawo K̃eris takan ɲa, ipeh iña nkoko ɲaŵ̃, bare tame t̃ehad̃en iñi peh. ¹² Um̃ed̃ ɲa

✧ 13:9 13.9: Icahn 20.13-17; Diṽeta Sariya 5.17-21; Matiye 19.18

✧ 13:9 13.9: Soɲe Walevi 19.18

dĕc iŋa nke, fac ŷa tĕhajĕk. Tavĕnĕfu viŷĕ vile lifĕ hnĕ mĕhwĕry va do cudanĕfu viwĕta vile wĕtande hnĕ humpen. ¹³ Kwĕhnanĕfu nkeya pĕrĕn, gante caŋĕk g'anent ka. Kehanĕfu tok dĕcĕt do ice uŋen dĕcĕt; đak gĕ ale-wo-ale do antĕ kwĕhnayin nkeya cĕfĕhnah; antĕ conkĕnden do antĕ ņĕwaryĕndenĕhni vĕŷĕnta fu. ¹⁴ Bare cudaryina Yesu Kĕris, do antĕ ahwĕtu vinahan hun va fop hn'ikihn vahnĕ nte wĕatik hnĕ mbahn hna.

14

Antĕ ahitiŋa aŷĕnta hu

¹ Kacaryina ale wok yaŷĕna đus kwĕtahn dĕwŷu ŋa, do antĕ awajĕlĕndu soŋe nahan dĕwŷu ŋa. ² Aryampo ntiyahĕka kođ tok le-wo-le ŷa, bare aŷĕntaŷ, ale wok kwĕhnana kwĕtahn yaŷah a, tokĕđina faŷar. ³ Ale rokĕđ le-wo-le ŷa tĕfĕlahna njafa ale wok tokĕđina ŷa. Do ale wok tokĕđina le-wo-le ŷa antĕ kitŋa ale rokĕđ a, kabi Wĕnu ŋa kacaka umĕ fĕna. ⁴ Mo yeru, wĕjĕ, ahitiŋahna aryokuŋ ahnĕ ahaŷary? Ge kahnĕndak ma ge kahnĕndana, umĕ hayu ale ndokuŋĕhnĕda ye. Do nkođ kahnĕnda kabi Ahwĕhn a kođ ndemahna nko kahnĕnda.

⁵ Aryampo nahad, wafac wĕryampo ŷak yabĕka nafa ŷa gĕ waŷĕntaŷ wĕa. Aŷĕntaŷ a nahad, fop ndampo fo nke. Ale-wo-le tĕfĕka njĕt wapacĕk do njawĕn ile nahad ŷa. ⁶ Ale fitĕndĕlehnĕk wafac a, ahnĕ arac Ahwĕhn a ntinĕhnĕk. Ale rokĕđ le-wo-le ŷa, arac fĕna Ahwĕhn a ntinĕhnĕđ, kabi camehnĕđĕha Wĕnu ŋa soŋe rokĕtok lĕwŷu ŷa. Ale wok tokĕđina

le-wo-le ŷa, umě fěna soŷe Ahwěhn a ntid, do umě fěna Wěnu ŷa camehněd. ⁷ Wěla aryampo hně fuhně gena đuniŷa li soŷe lěwu dēnk do wěla aryampo cēmēđina soŷe lěwu dēnk. ⁸ Ge nkeyiněk đuniŷa li, soŷe Ahwěhn a yeyiněk, do ge cēmēden, soŷe Ahwěhn a sēmēden. Koyěna, cēminěk ma cēmilēnehna, Ahwěhn a hwěhněkēfu. ⁹ Paryi nke, Kēris ŷa cēměk do mběhněk vēsēm hna soŷe nkehahn Ahwěhn vēsēm gě vële wok vēsēmēna. ¹⁰ Bare wějě, soŷe ye hitiŷeđuha aŷěnta hu ŷa? Do soŷe ye yafěruha? Yidēlēnehna bi fuhně fop kiŷiŷa Wěn hna? ¹¹ Kabi kerik: «Ami, Ahwěhn paryi ŷa, ntěkēbu, vahně va fop ndėkwěhnědēni haryėnkw mēn do fop pėyahnědēni Wěn yebu.»[☆]

¹² Koyěna, ale-wo-le hně fuhně njiđ nēsēhna Wěnu ŷa umě dēnk fop ile ntik ŷa.

Antě aliyehna aŷěnta hu uŷeh

¹³ Awa tavēněfu kiŷiŷelēnden. Keharyin đus ant'ayěđu iňě hn'ankaw ŷěnta hun hna ile kođ nkěŷ ma ntiyehna wameh. ¹⁴ Njětěbu, ŷoň gena ile vaňik soŷe toki, ŷoň tonkēna; Ahwěhn a Yesu njětėndanėko wapacěk. Bare ge ahně nahak ntehn iŷin mbaňik, awa mbaňik soŷe lěwu. ¹⁵ Age nděňehnantuha aŷěnta hu ŷa ile rokėđu, goliĥna arėf iŷahn ŷa. Ant'ayonėhnehna ibėv soŷe le rokėđe ale cēmėhněk Kēris ŷa! ¹⁶ Ile saŷahnėku ŷuhně ŷa tēfėlahna njonėhniĥni vėŷěntaw va nēsahnėndēni wameh. ¹⁷ Inaw Wěnu ŷa gena hně ile rokėđe gě ile seđe; hně

☆ **14:11** 14.11: Esayi 49.18; 45.23

icat gë yam do g'uhnatah hna nke ile hnuŷaŋe hnë ige g'Iyir Ipacah ɲa. ¹⁸ Ale ryokuŋëhnëka aki Këris ŷa, Wënu ɲa nɛŋëdëha g'umë do vahnë va cëkwaryëdëniha.

¹⁹ Awa yëkëlehnënfu ile yojëf yam do ile ryemadëhëfu fuhnë fop naŷin kwëtahn hna. ²⁰ Antë përekanin doku Wënu ɲa soŋe ile rokëde. Paryi nke ñoñ bañina, bare yivëna toki iñë ge njoyendëha ahnë hnë wameh. ²¹ Ile yivëk ŷa, umë ye ant'asem faŷar do ant'ase uñen do arav fop ile hod njoyehna aŷënta hu ŷa. ²² Age kwëtahnëru waŋi, kwëtary wëjë dënk haryënk Wën hna. Nëfaka ale wok kitinadina menëk hnë ile-wo-le ntid hna! ²³ Ale hwëhnak vinahan viki soŋe ile tokëd ŷa, ntik wëh, kabi didina gante nke kwëtahn dëwu ka. Do ge diyilënëhna fop gante nke kwëtahn ka, wameh liden.

15

Yëkëlehn ile hnëŋëkëhni vëŷëntaŷ

¹ Fuhnë vële yaŷinëk hn'ikwëtahn va, tëfëkëfu nduñënanëhninëhni vële wok vëyaŷëna va, do antë njëkëlehnënden ile hnëŋëkëfu. ² Afo ale-wo-le hnë fuhnë njëkëlehnënd ile hnëŋëdëha aŷëntaŷu ŷa soŋe hnëfak lëwu wä, soŋe ndemahna naŷ hn'ikwëtahn hna. ³ Kabi, wëla Këris ŷa yëkëlehnëlohna ile hnëŋëdëha umë dënk. Gante ntehnëk Vikerëh ka: «Wayewë vële yewëdëhi va ami njohahnëk.»[☆] ⁴ Fop ile

☆ 15:3 15.3: Wahnëwë 69.9

heriko koßeri ŷa, karanahninëfu heriko, soŷe njëdafu kamëna do g'iyawëna, kwëhnahnin kwëtahn. ⁵ Arabi Wënu ŷa, umë ale yëdahnëd kamëna do g'iyawëna ŷa, njëdu ahwëhnawu nahan ndampo fo gë itëf ankeya Yesu Këris ŷa. ⁶ Koyëna, fop ndampo fo gë hohna ryampo fo, cëmbëdunëha Wënu ŷa, Rëm Ahwëhn fu ŷa Yesu Këris.

Wanës Wakasëk soŷe wabulunda fop

⁷ Awa, kacalëryin, gante kacaku Këris ka, soŷe icëmb Wënu ŷa. ⁸ Paryi pëyadëmu, Këris ŷa njijëko soŷe nke aryokuñëhn wasëwif njaŷahn ile ntehnëko Wën ntinëhnëdëhëhni vacërakëlo vëlëw hni ŷa do tufahn koyëna Wënu ŷa kahnëndak. ⁹ Njijëk fëna soŷe vële wok vëyena wasëwif va cëmbëniha Wënu ŷa soŷe ikaŷëhnahn dëwu ŷa, gante pëyahnëk Vikerëh ka:

«Soŷe umë sëmbandëmi vële wok wasëwif hna, do njëwëdëfu untënah wac hu ŷa.»✧

¹⁰ Pëyahnëk fëna:

«Wabulunda, natëryiwu gë ßulunda ile tëhnaK Wënu ŷa!»✧

¹¹ Do kat:

«Cëmbëryina Ahwëhn a, wuhnë wabulunda ŷi fop,

arabi wabulunda ŷa fop cëmbëniha!»✧

¹² Kila Esayi fëna umë lehnëk:

«Ale hnagëde hnë hnënk Yese njijëd, umë matëd soŷe nke asankaf wabulunda ŷi,

✧ **15:9** 15.9: 2 Samiyel 22.50; Wahnëw 18.50 ✧ **15:10** 15.10: Divëta Sariya 32.43 ✧ **15:11** 15.11: Wahnëw 117.1

do wabulunda ɲi umë kwëtahnëdëni.»✧

¹³ Arabi Wënu ɲa, umë ale yëdahnëd ikwëtahn ɲa, pëbënu uhnatah do gë yam g'ikwëtahn nte hwëtahnërunëha ɲa. Koyëna Iyir Ipacah ɲa pëbënëdëhu dëcët ikwëtahn ɲa gë fanka falëwu fa.

Doku Pol

¹⁴ Vëyënta mën, ami dënk pacëko wũhnë përenarun dus. Njëtërun fop ile rëfëka njëti ýa do mëkëdun ayabëlëndu. ¹⁵ Kerëhnëmu anj kayëte catën fo soɲe ryënkwëtehnanhu viyë viyabah vile rëkërun aýëɲawu va. Kerëbu koyëna kabi Wënu ɲa, g'ipërëna dëwu ɲa, njëdako ¹⁶ yewu aryokuɲëhn Yesu Këris soɲe wabulunda wale wok vëyena wasëwif ɲa. Doku vësëna wasadëha lidëfu, ipëyahnan Wanës Wakasëk Wënu ɲa. Do koyëna wabulunda wante wok vëyena wasëwif va nkedëni sadëha ile hnëɲahnëka Wën do pacënëk Iyir Ipacah ɲa.

¹⁷ Kabi gë Yesu Këris nkebun, kodëfu hnaýënaw gë doku ile linëndëbuha Wën ýa. ¹⁸ Ge ndëkëdëfu hnësu inë, umë ye soɲe ile ntik Yesu Këris gë ami njohahnihni vële wok vëyena wasëwif ntënënëndëniha Wënu ɲa. Ntik rac gë wanës mën ɲa do gë ile lidëfu ýa, ¹⁹ gë fanka viyë vifëmpëhnahnah do gë wëdahëse, gë fanka Iyir Wënu ɲa. Koyëna, pëyahnébu Wanës Wakasëk Këris ɲa, gante-wo-gante pëgw Yerusalem hafo resiyo Iliri hna. ²⁰ Ufër mën sankaf wã, umë yeho kwëlëkwël fëyahnu Wanës Wakasëk ɲa ile nkok yëtina ten uwac Këris hna fo. Ñadëwõhna

✧ **15:12** 15.12: Esayi 11.10

fuhnawu ibëry cery nte pëgwëk ahnë ahaŵary.

²¹ Gante nësëk Vikerëh ka ntifbu:

«Vële woko vëyëtana soŋe lëwu va njëtaďëni,
do vële woko kobëri vëwëryëna ga nësëď va
nkwëryëďëni.»✧

Pol ñad nji Rom

²² Doku rac wëmaÿehnëďëho kwëlëkwël
yiryiwu ŷalun hna. ²³ Bare tame, gor-

yaryëla đoku hnë ŵaÿi waresiŷo. Hnë wabëhn
wayabah, ñadëfuho yiryiwu yëkiwu ²⁴ do
ñadëfu liwu rac ge njidëfu gë Esëpañ. Ñadëfu
hnuwu ge ndëcëďëfu do aryemawuno yihahnu
hn'ini nkal, ge təkëbu hnuŷawu uhnatah soŋe
ñëwëlahn gë ŵuhnë ŋa ten. ²⁵ Bare Yerusalem

yidëfu ten soŋe ryokunëhnëwëhni vahnë vële
macëď Wënn vëlëwu va, vële yehëhna hnam
ŷa. ²⁶ Kabi, vële hwëtahnëk vëvë Masedëwan
va gë vëvë Akayi va pëhnani mbarëni koryi
soŋe vëhaÿëhna vële hwëtahnëk Yerusalem va.

²⁷ Vëhni fo fëhna ndemanihëhni, bare, toña
toña ŷa, inav inte kwëhnanëhnënihëhniwo ye.

Age wasëwif ŵa mbankëni gë vële wok vëyena
wasëwif va uyëď Wënnu ŋa, awa, vële wok
vëyena wasëwif va fëna tëfëkëhni mbankëni
hnapul lëw hni vë đuniŷa ŷa gë wasëwif ŵa.

²⁸ Age puhna bu iŷi đoku do ge njëďahnëbu ile
varëpik ŷa, cabëryidëfu gë ŷalun ge njidëfu gë
Esëpañ. ²⁹ Do njëtëbu ge njiryibu ŷal hun hna,
gë fop idëwa Këris təkëryidëfu.

³⁰ Bare wëli ile hëladëmu ŷa, vëŷënta mën,
g'uŵac Ahwëhn fu ŷa Yesu Këris g'injahn

inte njëdahnëd Iyir Ipacah inja: mëtëntëryin g'ami, ayëfanduna Wënu ña soñe lëmën ÿa. ³¹ Yëfanëhnëryino fehu hnë vahnë vëvë Yude vële wok vëhwëtahñëna vi; do idema inte yinenëhnëdëfuhëhni vahnë vële macëd Wën vëlëwü vëvë Yerusalem va kacani g'uhnatah. ³² Koyëna, ge Wënu ña maŵëk, kokëndëbu yiju ÿalun hna g'uhnatah do yinëgawu hnë wühnë toyë. ³³ Arabi Wënu ña, ale yëdahnëd yam a, nke gë wühnë fop. Amina.

16

Pol nkaÿëdëhëhni wëlawo walëwü

¹ Kwëtehahnëmuna Febe, aÿënta fu asëval ale ryokuñëd hnë cery sali vë Senkëre ÿa. ² Kacaryina g'uŵac Ahwëhn a had gante kacadë ale kwëhnëk Ahwëhn a, do demaryina hnë lewo-le mbalëdëha gë wühnë hna. Kabi ndemakëhni umë dënk vahnë vëyabah do ndemako ami dënk.

³ Gaÿëryinëhni vëhni Përisëka gë Akilas, vëréfal mën hnë doku Yesu Këris hna. ⁴ Vëhni vëhi, nkwañëniho vintaŵary vidëw hni va soñe lëmën. Gena ami fo rëfëka samehnëwëhni bare fëna fop vacery sali vële wok vëyena wasëwif vi. ⁵ Gaÿëryinëhni fëna vële varëled soñe icëmb Wën tere lëw hni va. Gaÿëryina fëna lawo mën Epayinet, umë ale ryënkwëk hwëtahñëka Këris ÿa Asi hna. ⁶ Gaÿëryina Mari, umë ale ryokuñëhñëku d'us. ⁷ Gaÿëryinëhni vëhni Andëronikus gë Yuniyas, vëhni vële ye wahnënk mën do sëdëlehniñunëho. Vële yëtik

hnë vëfayik ye do vëhni ryënkwëk hwëtahnëka Këris ÿa g'ami.

⁸ Gaÿëryina Ampëliyatus, ale ÿahnëbu hnë Ahwëhn hna. ⁹ Gaÿëryina Irëbe, aryokuñënta fu hnë doku Këris hna, do gë lawo mën Sëtakis. ¹⁰ Gaÿëryina Apeles, umë ale ru-fahnëk wëdahëse soñe ikwëtahn dëwu Këris ña. Gaÿëryinëhni vahnë vëvë tere Arisëtobul va. ¹¹ Gaÿëryina Erodiÿo, mbaÿ mën ña. Gaÿëryinëhni vahnë vëvë tere Narësis vële hwëtahnëka Ahwëhn va. ¹² Gaÿëryina Tërifon gë Tërifos, vësëval vële ryokuñëhnëdëha dūs Ahwëhn va, do g'alënah mën a Perësis, asëval ahawary ale ryokuñëhnëka kat Ahwëhn a dūs. ¹³ Gaÿëryina Rufus, ale tëhna Ahwëhn, gë hnëmu ale ye fëna had hnëm mën. ¹⁴ Gaÿëryina Asinkërit gë Fëlegon gë Erëmes gë Patërobas gë Erëmas do gë vëÿënta mën vële nkeni va. ¹⁵ Gaÿëryina Filolog gë Yuli gë Nere g'aheryu asëvalu gë Olimpas do gë fop vële hwëtahnëk nkeni gë vëhni va.

¹⁶ Gaÿëlëryin g'inqahn nte rufande vëÿënta hna. Fop vacery sali Këris ña nkaÿëdënihu.

Siyab rëkwa

¹⁷ Vëÿënta mën, këladëmu, keharyinëhni vële ñwëÿëk ikarañ inte harañirun ña do koyëna fitëndëlehnëdëhëhni vële hwëtahnëk va kore kore do rëndëndëhëhni watënd. Njawëtaryinëhni, ¹⁸ kabi iÿi sifa vahnë vëryokuñëhnëdëlahna Këris Ahwëhn fu ÿa, bare inte dëw hni ndokuñëhnëdëni! Gë wanës wanëjah do wapërën wadëw hni ña,

tokadënihëhni vahnë vële wok vëritëna va.
¹⁹ Wuhnë, vahnë va fop njëtani soņe imawëhn
 hun Ahwëhn ña. Awa, nëņëko gë wuhnë, bare
 ñadëfu ayewu vëyët soņe idi fërën wã, do
 ant'ayewu vëyët soņe wameh ña. ²⁰ Wën hunte
 yëdahnëd yam ña biyëdina wëyëhnëdëha
 Sintani kuyët wapary hun hna! Arabi ipërëna
 Ahwëhn fu yã Yesu Këris nke gë wuhnë.

²¹ Timote, arëfëlënta mën doku yã,
 nkaÿëdëhu, gë vambaÿ mën va Lusiyus gë
 Yason do gë Sosipatëros.

²² (Do ami, Terëtiyus, ale herëhnëdëha Pol anj
 kayëte, nkaÿëryidëmu g'uwãc Ahwëhn a.)

²³ Gayiyus nkaÿëku. Ami, Pol, yãlu hna nkebu
 do hnam mbarëlēdëni vële hwëtahnëk va fop.
 Erasët, ahwët koryi naw yã, gë aÿënta fu yã,
 Karëtus, nkaÿënihu.

²⁴ [Arabi ipërëna Ahwëhn fu yã Yesu Këris nke
 gë wuhnë fop. Amina.]

Icëmb tëkwa

²⁵ Cëmbëryina Wënu ña! Umë hwëhna fanka
 yãwëhnu kwëtahn hna, gë Wanës Wakasëk
 wante haraņëdëfuhëhni vahnë ña g'ipëyahn
 soņe Yesu Këris ña. Umë tëfëlëk g'ile
 yëtëndanëd wante kahnëndëk Wën, sowiko
 kwëlëkwël kobëri ña. ²⁶ Bare tame, cowëtik
 gë vëkayëte wakila va gante nke iña Wënu
 ile ye kwëlëkwël ka. Umë fop soņe vahnë va
 kwëtahnahnëniha Yesu do mawëhnëndëniha ye.
 Do koyëna njonëhnihni uyët rac wabulunda
 wabë duniyã ñi fop.

²⁷ Cëmbëryina Wënu ña, umë ale hwëhnak yasery ãa fop! Umë hwëhnëk kwëlëkwël icëmb iña g'uŵac Yesu Këris ŵa! Amina.

**Vikerëh Vikasëk Wën gë Wapëgwala
Wamey: Vikerëh Vikasëk Wën gë Wapëgwala (New
Testament+)**

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Wamey)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022
f961026b-f72f-5bd7-9f75-efa7f932577e